

Leonardas Šimutis-Šilelis

Kazys Pakštas

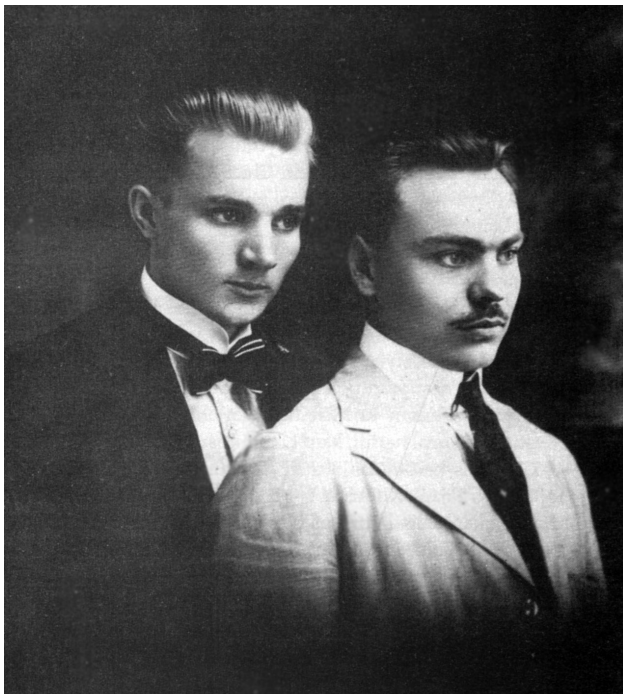
Buvo laikai...

Tai buvo koks tuzinas metų, tarp 1903 ir 1915, kuomet, ekonominių ir politinių sąlygų spaudžiami, bet jau truputį prakutę ir akis prasikrapšę, Lietuvos bernai ir berniokai pradėjo neberimti rusų apšėstoje savo tėvynėje. Jiems vis labiau ryškėjo, kad rusai atėjo Lietuvon labiausiai tam, kad išnaudotų vietos žmones Rusijos naudoj ir vietoje sustabdytų tautinį visuomeninį gyvenimą pagal seniai žinomą rusų posakį: „deržatj, nepusčatj“. Lietuvos jaunimo, ypač neturtingesniojo, dalis leidosi į tolimus kraštus, daugiausia į Jungtines Valstijas, kad galėtų nevaržomi išbandyti savo jėgas kad ir sunkiame fiziniame darbe, kurs Amerikoj buvo daug geriau atlyginamas.

Protiškai mažiau veržlūs vyrai visai buvo patenkinti savo uždarbiais, o kai kurie savo sutaupomis sugebėjo prasilaužti į verslus: įsigijo krautuvėles, dažnai ir pelningas smukles. Tačiau tarp daugelio tūkstančių ateivių buvo tuo metu bent keli negausūs šimteliai nenuoramų, įsispoksojusių į aukštojo mokslo diplomus. Tai lyg ir vartai į patogesnes profesijas. Ne visi tie šimteliai, bet vis dėlto labai žymūs būriai tuometinių bernų, Rusijos ribose ėjusių pradžios mokslą ar net pradėjusių gimnazijos laiptus mindžioti, čia, Amerikoje, bedirbdami ir labai sunkiai besimokydami, savo kiek aprumbėjusiais smegenimis vis dėlto kažkur prasiveržė: tapo gydytojais, advokatais ir kitokiais profesionalais. Ir jie atliko labai naudingas funkcijas išėivijos tirštose sodybose.

O tarp surambėjusių bernų būdavo truputis ir vikresnių, jaunesnių berniokų ar pusbernių, atsivežusių Amerikon po pusę gimnazijos ar net daugiau. Na, šitų ambicijoms ir galo nesimatė! Kur tau! Šie užsimanė ne tik tokią aukštą profesiją įsigyti, bet ir inteligentais patapti: kalbėti aukštesnėmis temomis, imtis net kokios literatūros, rašinėti eiles, straipsnius, prašmatnias prakalbas sakyti...

Bet tie kandidatai į aukštas sferas, į „artistus“, buvo padūkusiai skurdūs, kaip bažnyčių žiurkės: mito sudėgusių žvakių lajum, kelnių neprosino, prasima-nydavo visokių priemonių gyvenimui papiginti ir atsitiktinių pajamų prasikrapš-tyti. Tokių ambicingų berniokų buvo 1914-1918 m. gal iki tuzino. Tarp jų labai jau ryškiai buvo pastebimas aukštokas ir liesas, vis gero ūpo jaunas Leonardas Šimutis. Viešumoje, visuomenėje jis dažniausiai persiversdavo linksmojon pu-šen: į juokelius, anekdotus, dainuškas... Per tai jaunimo jis buvo labai vertina-



▲ Leonardas Šimutis ir Kazys Pakštas 1915 metais

spausdindavo. Aš bene tris kartus bandžiau eiles kepti, bet niekas nesiėmė jų spausdinti. Nedaug geriau sekėsi ir mūs bendram prieteliui stud. A. Račkui. Ogi studentas-menininkas I. Ilekis (visi keturi gyvenome viename kavalieriškame bute 1915-1916 m.) kiekvieną eilutę pradėdavo mažąją raide, o baigdavo didžiąją; jo irgi nespausdindavo niekas. Tai mes trys jo bičiuliai greit ir atsiveikinom su poezija.

Pakrypsta žurnalizman

Lietuviškai grynajai kūrybai Amerika teikia labai liesą dirvą ir per daug šaltą klimatą. Bet rašto žmonės vis dėlto buvo reikalingi porai tuzinų lietuviškų laikraštėlių, einančių keliuose Amerikos miestuose. Čia už mažytę algelę galėjo vis dėlto vegetuoti bent pora tuzinų rašančių žmonių. Jų eilėn duodasi įtraukti ir Leonardas Šimutis. Pirmiausia jis pateko trumpaamžio dienraščio „Kataliko“ redakcijon ir joj kiek padirbėjo 1914 m. Ogi 1915 m. vasarą „Vyčių“ Seimas Chicagoje nutarė leisti savo žurnaliuką „Vytį“; jo redaktorais išrinko studentus Al. Račkų ir K. Pakštą, o administratorium – Leonardą Šimutį. Šie trys besi-

mas, ogi tuometinių mergičkų, jei supratlyvų pasitaikydavo, visai aiškiai Šimučio pusėn simpatijos koncentruodavosi... Sakyčiau, taip ir reikia...

Anksti pradėjo rašinėti

1911 m. L. Šimutis parašė pirmąją korespondenciją (apie blaivininkų veiklą) ir išspausdino ją Kauno „Vienybėje“. Paskiau jis vis labiau krypto poezijon. Jo pirmą eilėrašį išspausdino „Žvaigždė“ 1913 m. Philadelphijoje. Tais pačiais metais jis pradėjo rašinėti ir „Draugui“. Jo vis

spaigliuoją jaunikliai turėjo suorganizuoti vyčiams žurnalą. Jie turėjo sugebėti kartu ir vieningai dirbti, nors iš kelmo išspirti trupučiuoką pinigų, susirasti ir kukliai įrengti redakciją ir administraciją. Nutarta – padaryta. Bet Leonardas Šimutis buvo ne vien to laikraštėlio administratorium: jis daug dirbo pačiai organizacijai, ypač Chicagoje, ir vis rašė poezijas. „Vytis“ išspausdino gan daug jo eilėraščių, komediją „Kūmutės“ ir eilėmis rašytą teatralinį vaizdelį „Už Tėvynę“. Tuo pat metu jis rašinėjo „Darbininkui“, „Draugui“ ir „Moksleiviui“. 1918 m. buvo pakviestas savarankiškesniam darbui: redaguoti savaitinį LRKSA organą „Garsą“, kurs tuomet pradėjo eiti Brooklyne, prie Grand Street. Tą laikraštį jis redagavo iki 1926 m. pavasario. Tarp 1914-1926 m. jis parašė nemažai beletristinių dalykų ir eilėraščių. 1917 m. parašė operetei „Į Tėvynę“ žodžius: jai muziką sukompanavo kompozitorius A. Aleksis iš tos pačios didelių jaunimo bruzdelninkų „šaikos“.

Šimutis – Lietuvos Seimo narys

Jauna Lietuvos Respublika labai domėjosi Amerika ir jos gyvenimu. Amerikos lietuviai buvo laikomi savais žmonėmis Lietuvoje. Visa Amerika buvo laikoma bent kiek gimininga savo krauju mažai Lietuvai. 1926 m. pavasarį, artėjant Seimo rinkimams, Krikščionių demokratų partija nutarė pagerbti Ameriką ir Amerikos lietuvius labai konkrečiu ir visiškai originališku būdu: išrinkti Lietuvos seimam populiariausią Amerikos lietuvių Leonardą Šimutį. Nutarta ir padaryta. 1926 m. vasaros pradžioj L. Šimutis su visa savo šeima jau vyksta Lietuvon ir tai nebe koku eiliniu piliečiu, bet jau Seimo nariu didelės ir įtakingos partijos, kuri tuo metu kaip tik buvo pralaimėjusi rinkimus. Kai ši partija pralaimi rinkimus, tai ir pats Seimas Lietuvoj ilgai nesilaiko, nes nebesiranda kitos tiek stiprios partijos, aplink kurią pastoviau susiorganizuotų politinis gyvenimas. Tai ir tasai Seimas neišgyveno pilnų metų... Bet Leonardui Šimučiui vis dėlto buvo progos apie metus pagyventi pačiame Lietuvos politikos ir kultūros katile, kur jis puikiai susipažino su atgimusios Lietuvos gyvenimu ir kūryba. Išgyvenusiam per tuziną metų svetur Šimučiui buvo labai pravartus ir rūtų, ir bulviakasio kvapas, ir gimstančios Lietuvos operos garsai, mokslo ir kultūros patys pirmieji žiedai, ir jos jauni, daug žadą žmonės pažinti. Tas platus apsipažinimas padarė Šimutį dviejų kontinentų lietuviu, davė jam daug naujų draugų, praplėtė jo horizontus, paruošė jį sudėtingam tarptautiniam politiškam darbui ir vadovavimui. Žinoma, Lietuvos gyvenimas buvo daug skurdesnis kai kuriais materialiniais požiūriais, bet Šimutis nesiskundė niekam, lietuviškų sunkesnių

sąlygų nepeikė ir visai natūraliai buvo susiliejęs su Lietuvos vargais. Tad visų buvo mylimas ir gerbiamas. Lietuvoje jis rašydavo kauniškiam „Rytui“ apie Amerikos lietuvių gyvenimą ir jų pasiekimus. Jis buvo ten Amerikos lietuvių ambasadorium. Ir tai jam gražiai sekdavosi.

Grižta Amerikon

Sugrižęs Amerikon jis tuoj (1927 m. birželio mėn.) buvo pakviestas „Draugo“ dienraščio redaktorium. Taigi tą dienraštį jis be pertraukos redaguoja jau 25 metus. Parašė jam tūkstančius straipsnių ir straipsnelių. Bet vienom pareigom jis niekad neapsiribodavo. Vis kai ką primesdavo tai literatūrai, tai visuomenei, tai politikai. Nemažai jo eilėraščių apipynė savo kompozicijomis muzikai A. Aleksis, A. Pocius, Žemaitis ir galop jo vyresnysis sūnus Leonardas, Jr. Vėliausias bendras tėvo ir sūnaus kūrinys tai daina „Mindaugo garbei“. Yra davęs raštų „Ateičiai“, „Studentų žodžiui“ ir „Aidams“. Dabar yra „Tėvynės sargo“ redakcinio kolektyvo narys.

Visuomeninė ir politinė veikla

Visuomenėje bruzdėti Šimutis buvo pradėjęs jau Lietuvoje 1911 m. Nuo 1915 m. pradžios jo veikla Amerikos lietuvių jaunimo tarpe pasidarė intensyvi. Ji apėmė vyčius ir moksleiviją. Čia jis dažnai dalyvavo seimuose, dažnai pirmininkavo kuopoms ir apskritims, organizavo vakarinius lituanistikos kursus, skaitė paskaitas, režisavo spektaklius, pats dažnai vaidino ir dainavo choruose; žodžiu, sukėsi kaip vjirkas.

Pirmojo pasaulinio karo pabaigoje, 1918 m., jis jau kėlė koją net ir į gilesnius politiškus vandens. Prisimenu, kai 1918 m. gegužės mėn. pradžioje garsus prezidentas Wilson priėmė lietuvių delegaciją. Šimutis ir aš buvom jauniausi tos delegacijos nariai. Ir suprantama, kad šie aukštose sferose dar nebuvę 24-25 metų delegatai buvo labiausiai susijaudinę: kaip čia dabar elgtis žymiausioje pasaulio prezidentūroje, kaip apsirengti, ką atsakyti, jei dideli ponai prakalbinūtų... Daug minčių tuomet prabėgo per jaunus smilkinius. Bet geriausia buvo, kad mum nereikėjo kalbėti... Vienas už visus „litaniją“ atskaitė.

Visokiausiose pareigose Leonardas Šimutis yra buvęs. Amerikos lietuvių visuotiniame seime 1918 m. kovo mėn. jis yra buvęs pirmuoju sekretorium. 1918-1919 m. jis, kaip Tautos fondo sekretorius, vadovauja didžiausiai rinkliavai visoje Amerikos lietuvių istorijoje: rinkliava davė apie \$350 000, kurių gerą dalį (per \$100 000) surinko pats Šimutis savo paties prakalbose. Veikliai daly-

vavo rinkime milijono parašų už Lietuvos nepriklausomybę. Buvo tuometinės Amerikos lietuvių tarybos nariu. Am. Liet. R. kat. federacijos veikloj dalyvauja jau nuo 1914 m., o jos sekretorium būna jau dvidešimtus metus. Liet. R. K. susivienijimui pirmininkauja nuo 1934 metų. 1935 m. vėl lankėsi Lietuvoje ir dalyvavo Pasaulio lietuvių kongrese pirmu vicepirmininku.

Galbūt didžiausias jo politinis nuopelnas, tai suorganizavimas tarpsrovinės Amerikos lietuvių tarybos, sėkmingai veikiančios nuo 1940 m. rudens. Visą laiką jis tai tarybai ir pirmininkauja. Kaip pirmininkas tokios svarbios organizacijos jis vadovavo daugeliui ALT delegacijų į Baltuosius rūmus: 1940 m. lankėsi pas prezidentą Rooseveltą, 1946, 1948 ir 1952 m. – pas prezidentą Trumana. Dar daugiau kartų lankėsi pas Valstybės sekretorius ar pas kitus valstybės departamento valdininkus, pas senatorius ir pas kongresmanus vis tais pačiais lietuviškais reikalais: Lietuvos laisvės, tremtinių įkurdinimo ir šalpos reikalais. Daug prisidėjo ir prie tarpsrovinio BALF suorganizavimo ir buvo jo direktorium. Pirmininkavo trims visuotiniams Amerikos lietuvių kongresams. 1951 m. NCCM (Amerikos katalikų veikimo centro šaka) išrinko jį direktorium trims metams. Jo pirminkaujami komitetai New Yorke ir Chicagoj surengė visą eilę patriotinių minėjimų ir plačiau pagarsino Lietuvos reikalus. Jis dalyvauja ir Amerikos politikos gyvenime: 1931 m. Chicagos burmistras jį buvo paskyręs policijos personalo inspektorium.

Per savo veiklą, judrų gyvenimą jis yra pasakęs tūkstančius patriotinių kalbų, jautriai nuteikdamas mūsų publiką.

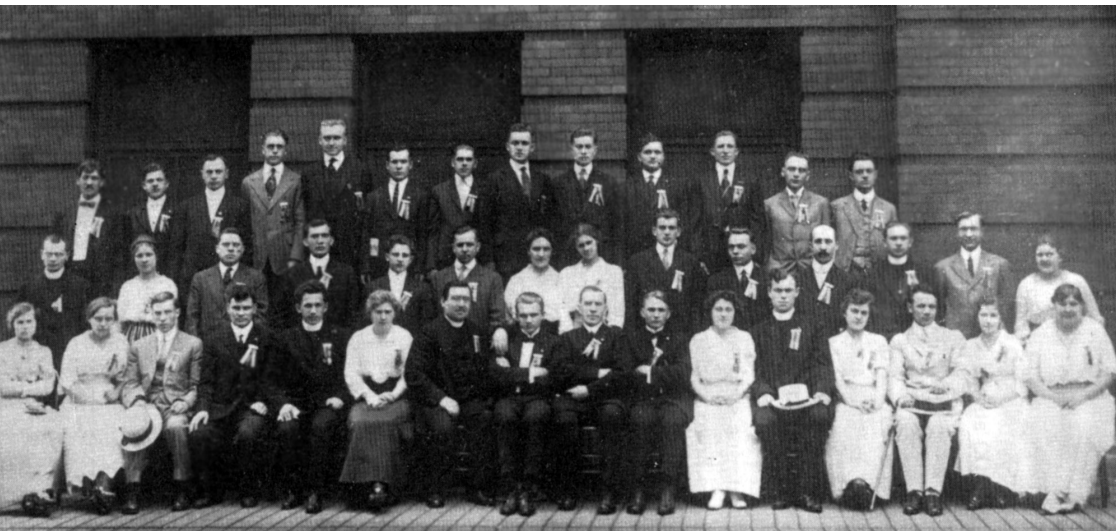
Gražiųjų lietuviškų savybių žmogus

Svetingumas – tai didžiausioji kultūringojo žmogaus savybė, labai ryškiai atsispindinti ypač Lietuvos provincijoj. Šimučių šeima išliko nepaliesta miesčioniško barbarizmo: jį jaukiai svetinga.

Šimutis didelio jautrumo žmogus, bet kartu jis moka išlaikyti ir savo žemaitišką šaltumą tuose kritiškuose visuomeninių ginčų momentuose, kuomet tik šaltumas ir susilaikymas gali išvesti iš keblių situacijų. Vietoje pykčio truputis humoro – tai Šimučio receptas įkaitusiai politinei atmosferai. Tai vertinga dorybė žmogui, pakopusiam į visuomeninės-politinės piramidės viršūnę.

Politikoje Šimutis nevartoja jokių suktybių, keistų vingių ir intrigų, kurios taip negražiai nudažo kai kurių „diplomatų“ veidą. Šimutis veikia gerumu...

Aplink Šimutį sukasi taip didelis lietuviškas ratas, kad be jo, sakysim: jam kur nors iš Chicagos išvažiavus ilgam laikui Chicagos lietuviškasai pulsas,



▲ Leonardas Šimutis Lietuvos vyčių II seimo delegatas 1915 m. liepos 1-2 d. Chicagoje (priekyje 8 iš kairės) atrodo, nustotų bent pusės savo veiklos ir žmoniško jaukumo. Aš žinau, kad Leonardas nenori savo „senatvės“ minėti, kad ir labai apvalaus 60 m. jubiliejaus. Bet Amerikos lietuviams, visai tautai, ogi ypač tam milžiniškam kaimui, kurį vadiname Chicaga, Šimutis, jo Ponia ir jo šeima labai reikalinga visuomeninei atmosferai pašildyti ir pagražinti. Tad jo darbus čia nors trumpai prisimename ir ta pačia proga jam linkime dar ilgus metus ta pačia kryptimi ir tuom pačiu linksmu, jaukiu ūpu žingsniuoti.

„Tėvynės sargas“, III tomas (1952);
perspausdinta iš Leonardas Šimutis „Lietuvą aplankius“, 1995